

Zygmunt LITWIŃCZUK

70-lecie urodzin prof. dr. hab. dr h.c. Ewalda Sasimowskiego*

70th Birthday of Professor Ewald Sasimowski

Miniony okres rozwoju nauki polskiej doprowadził do wielkich i trwałych osiągnięć, zarówno w zakresie dorobku naukowego, jak i organizacji placówek badawczych i dydaktycznych.

Szczególnie doniosła była rola tych uczonych, którzy obok pracy badawczej zajmowali się kształceniem młodych kadr pracowników naukowych i wysoko-kwalifikowanych absolwentów. Człową pozycję w tej grupie uczonych zajmuje Profesor Ewald Sasimowski, zaliczany do najwybitniejszych zootechników w kraju i na świecie. Charakterystyczną cechą jego działalności jest ogromna pracowitość, dociekliwość badawcza, wybitne osobiste uzdolnienia, odpowiedzialność i dbałość o honor nauki polskiej, wszechstronność zainteresowań i precyzja rozważań.

Prof. zw. dr hab. dr h.c. Ewald Sasimowski urodził się 23 lipca 1923 r. w Borowie w woj. siedleckim, gdzie jego ojciec pracował jako nauczyciel.

Jest absolwentem Wydziału Rolnego UMCS w Lublinie. Pracę naukową rozpoczął w r. 1946 w Katedrze Ogólnej Hodowli Zwierząt. W r. 1948 został zatrudniony jako zastępca dyrektora do spraw hodowli koni w Zespole Państwowego Stada Ogierów w Białce. Po pięciu latach pracy w terenie ponownie wrócił na uczelnię, uzyskując nominację na stanowisko adiunkta w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt. W r. 1959 uzyskał – decyzją Rady Wydziału Zootechnicznego WSR w Lublinie – stopień naukowy doktora nauk rolno-leśnych. W r. 1962 Rada Wydziału Hodowli Zwierząt WSR w Poznaniu nadała mu stopień naukowy docenta. W r. 1969 otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w r. 1975 profesora zwyczajnego.

* Jest to Laudacja (z niewielkimi uzupełnieniami), jaką wygłosiłem na uroczystości nadania tytułu honorowego Doktora *Honoris Causa*.

Ogólny dorobek piśmienniczy prof. E. Sasimowskiego obejmuje 266 pozycji, w tym 125 prac naukowo-badawczych, 61 artykułów naukowych (5 w języku angielskim), 30 referatów oraz doniesień przedstawionych i opublikowanych na międzynarodowych konferencjach i kongresach naukowych, 35 referatów i doniesień przedstawionych na krajowych sesjach, konferencjach i sympozjach naukowych. Prof. E. Sasimowski jest ponadto autorem 13 projektów aparatów i urządzeń, z których 10 zostało opatentowanych.

Prace naukowo-badawcze dotyczą większości najważniejszych zagadnień związanych z rozplodem – wychowem, wzrostem i rozwojem, oceną wartości użytkowej i hodowlanej oraz użytkowaniem koni, hodowanych w kraju ras i typów, organizacją ich produkcji i hodowli, a także tworzeniem nowych populacji koni i kuców.

Prace związane z rozplodem udowodniły potrzebę zagęszczenia sieci punktów kopulacyjnych, wykazały możliwości znacznie dłuższego, niż to praktykowano, stacjonowania reproduktorów na tych samych punktach rozplodowych, możliwości naturalnej stanówki bardzo małych klaczy przez duże ogiery bez ujemnych skutków przy pokrywaniu i wyżrebieniach.

Przedmiotem szeregu prac były analizy wzrostu i rozwoju oraz pokrój i inne właściwości osobników dorosłych ras i typów koni hodowanych w kraju – garwolińskich, kopczyków podlaskich, koni lubelskich, małopolskich, wielkopolskich, czystej krwi arabskiej, półkrwi z PSK Janów Podlaski, koników polskich, koni ujeżdżeniowych i in.

Na podkreślenie zasługują prace koncentrujące się na określonych elementach lub właściwościach ciała koni, wykonane przy zastosowaniu zaprojektowanych przez Profesora oryginalnych metod badawczych (współczynnik wielkości kopyt, ukształtowanie górnej linii tułowia, lokalizacja środka masy ciała w relacji do środków masy poszczególnych segmentów i in.).

Szczególne osiągnięcia uzyskał Prof. E. Sasimowski w pracach dotyczących kontroli użytkowości koni pociągowych, w wyniku czego zaprojektował własne obiektywne metody oparte na własnego pomysłu aparatach i urządzeniach (aparat oporowy do prób maksymalnej siły uciągu, urządzenia oporowe do znormalizowanych prób szybkości, urządzenia do pomiarów czasowej wydajności ruchu, pomiarów długości kroku i in.), z których część została zalecona przez Ministerstwo Rolnictwa do zastosowania w oficjalnych próbach dzielności ogierów uznanych.

W celu przedstawienia omawianych metod prof. E. Sasimowski został zaproszony na Konferencję Ekspertów FAO do spraw wykorzystania żywej siły pociągowej (Rzym 1982).

Oprócz bezpośredniej oceny użytkowości koni Profesor badał również ich predyspozycje w tym kierunku metodami pośrednimi – poprzez analizy współzależności z wybranymi cechami pokroju, wskaźnikami klinicznymi i hematologicznymi, związanymi z niedoborami selenu i in. Interesuje się również

wykorzystaniem koni roboczych w Polsce, o czym świadczą publikacje określające ich udział w krajowych zasobach energetycznych, zapotrzebowanie obecne i perspektywiczne w skali regionu i całego kraju, określające faktyczną wydajność roboczą najważniejszych ras i regionalnych typów, wykorzystanie ich przez zastosowanie własnego pomysłu przodków z silnikiem spalinowym do trakcji konnej, własnego pomysłu uprzęży roboczej.

Zainteresowania prof. E. Sasimowskiego obejmują również konie wierzchowe – szczególnie w zakresie wykorzystania do celów hodowlanych wyników uzyskiwanych przez nie w konkursach hippicznych. Wykazał niedostateczną obiektywność tych wyników w aspekcie zootechnicznym, spowodowaną szeregiem czynników pozaregulaminowych, zróżnicowaniem trudności przeszkód i innych warunków, w jakich odbywają się konkursy skoków, jednakowym traktowaniem naliczanych punktów karnych bez względu na ich pochodzenie – od konia, jeźdźcy i in., zróżnicowanym wpływem prób składających się na końcowe wyniki Wszechstronnego Konkursu Konia Wierzchowego i zaproponował własnego pomysłu współczynnik powodzenia, obiektywizujący ocenę omawianych konkursów hippicznych, określił liczebność i rasową strukturę krajowej populacji wierzchowych koni sportowych i zapotrzebowanie na tego typu konie do roku 2000.

Prof. E. Sasimowski jest jedynym w Polsce badaczem, który prowadzi eksperymenty krzyżownicze oparte na własnej hodowli koni i ich wyniki bezpośrednio wdraża do praktyki. Wcześniej tego rodzaju badania dotyczyły fiordo-koników, a od kilkunastu lat i obecnie – tzw. kuców felińskich i arabo-koników. Wytwarzanie tych typów koni i kuców oparte jest na konikach polskich, które również od dawna stanowią obiekt wszechstronnych badań Profesora, a także prowadzonej pod jego kierunkiem praktycznej hodowli w rezerwatach w Zwierzyńcu i Janowie Lubelskim. W tym ostatnim rezerwacie wytwarzane są nowe linie i rodziny na materiale koni biłgorajskich, co przy dużym spokrewnieniu i inbredowaniu krajowej populacji tej rasy jest bardzo aktualne i ważne.

Na ekonomikę chowu i użytkowania koni w istotnym stopniu wpływa fakt wykorzystania ich na cele rzeźne. Faktyczna i potencjalna produkcja tego rodzaju koni w poszczególnych regionach hodowlanych analizowana była w przedmiotowych pracach oraz w pracy określającej właściwości przewodu pokarmowego różnych typów koni rzeźnych. Obecna i przyszła produkcja koni rzeźnych, a przede wszystkim koni użytkowych wszystkich ras i typów oraz związana z nią hodowla do roku 2000 w skali całego kraju była przedmiotem wszechstronnych kompleksowych badań, przedstawionych w opracowaniu *Projekt krajowego programu użytkowania, produkcji i hodowli koni*, mającym fundamentalne przedmiotowe znaczenie.

Szeroki zakres miały badania inwentaryzujące sposoby żywienia koni różnych ras i typów w hodowli państwowej i terenowej, utrzymywanych

w warunkach stajennych oraz w ramach eksperymentów w stajni wolno-wybiegowej przy żywieniu *ad libitum*. Wyniki tych badań zostały m.in. wykorzystane w mającym oryginalny i nowatorski charakter podręczniku *Żywienie koni*, jaki prof. E. Sasimowski opracował wspólnie z prof. Marianem Budzyńskim. Podobnie nowatorski charakter mają podręczniki autorstwa Profesora: *Hodowlane metody doskonalenia koni*, *Zarys szczegółowej hodowli zwierząt* (wydany również w języku angielskim przez PWN i firmę wydawniczą Elsevier Amsterdam-Oxford-New York-Tokyo pt. *Animal Breeding and Production An Outline*).

Wyróżniającym się osiągnięciem prof. E. Sasimowskiego jest stworzenie własnej szkoły naukowej, operującej oryginalnym warsztatem naukowym, a przede wszystkim wysokokwalifikowaną kadrą. Profesor jest promotorem jednego doktoratu *honoris causa* (profesora A. Domańskiego) i 10 zakończonych przewodów doktorskich. Konsultował 3 zakończone przewody habilitacyjne (obecnie konsultuje 3 nowe rozprawy habilitacyjne), a dwóch Jego uczniów jest profesorami naszej Uczelni. Jest autorem 48 recenzji dorobku naukowego i dydaktycznego do wniosków o nadanie tytułów naukowych i stopnia naukowego doktora habilitowanego, 34 recenzji prac doktorskich i 2 recenzji w postępowaniu o nadanie tytułu honorowego doktora *honoris causa*.

Znane jest powszechnie zaangażowanie prof. E. Sasimowskiego w realizację i doskonalenie zajęć dydaktycznych, w których szeroko wykorzystał opracowane przyrządy i aparaty oraz wyhodowane zwierzęta. Jest autorem 4 skryptów i 5 podręczników.

Wielce znaczące są osiągnięcia organizacyjne prof. E. Sasimowskiego w zakresie naukowym, naukowo-dydaktycznym oraz wdrażania osiągnięć naukowych do praktyki.

Prof. E. Sasimowski posiada niepodważalny udział w rozwoju i ukształtowaniu Wydziału Zootechnicznego. Jako kierownik Zakładu Hodowli Koni (1963–1977), wieloletni dyrektor Instytutu Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej (1970–1985) oraz dziekan Wydziału (1964–1969) dbał o zaplecze techniczne i dydaktyczne, rozwój kadry, usprawnienie systemu studiów. Jako rektor Uczelni (1969–1972) opracował nowe koncepcje jej rozwoju, które niestety nie zostały w późniejszych latach w pełni wykorzystane.

Prof. E. Sasimowski należy do zootechników znanych w Polsce i za granicą. Wykazał wiele inwencji i włożył dużo pracy w działalność i rozwój licznych organizacji naukowych, doradczych i opiniodawczych, wśród których można wymienić: Komitet Nauk Zootechnicznych Polskiej Akademii Nauk, którego był przewodniczącym w latach 1975–1978, Polskie Towarzystwo Zootechniczne, którego był prezesem w latach 1972–1973, Europejską Federację Zootechniczną, Polski Związek Hodowców Koni, Centralną Komisję Kwalifikacyjną do spraw Kadr Naukowych. Z doświadczeń prof. E. Sasimowskiego korzysta wielu hodowców-praktyków.

Uwzględniając dotychczasowy bogaty i wszechstronny dorobek Rada Wy-

działu Zootechnicznego na posiedzeniu w dniu 21 marca 1991 r. podjęła jednomyślną uchwałę o wszczęciu postępowania o nadanie prof. zwyczajnemu dr. hab. Ewaldowi Sasimowskiemu tytułu honorowego Doktora *Honoris Causa*. Promotorem był prof. dr hab. Marian Budzyński. Na recenzentów całokształtu dorobku powołano: prof. zw. dr. hab. Erazma Brzeskiego z AR w Krakowie, prof. zw. dr. hab. Mirosława Kownackiego z IGiHZ PAN w Jastrzębcu i prof. zw. dr. hab. Władysława Zalewskiego z AR w Lublinie. Wymienieni recenzenci zgodnie, pozytywnie i z dużym uznaniem ocenili dorobek naukowy, osiągnięcia w kształceniu kadry naukowej oraz działalność Profesora jako organizatora nauki i produkcji zwierzęcej, uznając za w pełni uzasadnione wystąpienie o nadanie tytułu honorowego. Stąd też na wniosek Rady Wydziału Zootechnicznego Senat Akademii Rolniczej w dniu 7 czerwca 1991 roku postanowił nadać najwyższą godność doktora *honoris causa* Akademii Rolniczej w Lublinie jednemu z najznamienitszych wychowanków tej Uczelni – Profesorowi Ewaldowi Sasimowskiemu, spełniając dług wdzięczności za ogrom pracy i chwały, który jej poświęcił i przysporzył. Uroczystość nadania tytułu honorowego Doktora *Honoris Causa* odbyła się na inauguracji roku akademickiego w dniu 1 października 1991 r.

W całej swej 47-letniej pracy zawodowej profesor Ewald Sasimowski poświęcił się bez granic działalności badawczej, dydaktyczno-wychowawczej i kształceniu kadry dla potrzeb nauki i polskiego rolnictwa.